

BUITENLAND

ZENTRAL VEREIN. DEUTSCHER ZAHNAERZTE (E.V.)

(Deutsche Gesellschaft für Zahn- und Kieferheilkunde)

25 bis 27 September 1926.

In aansluiting met de Vergadering der „Deutsche Naturforscher und Aerzte en van de „Gesellschaft für dentale Anatomie und Pathologie” in Düsseldorf heeft de zitting plaats van de „Zentral Verein Deutscher Zahnärzte.”

PROGRAMMA.

Zaterdag 25 September, 's morgens 9 uur.

Referaat over: Amalgaanvulling en kwikvergiftiging.

Referenten:

1. Chemisch: Prof. Schoenbeck.
2. Toxicologisch: Prof. Joachimaglu.
3. Klinisch: Prof. Dieck.

's Namiddags 3 uur.

Referaten der uit Amerika teruggekeerde collega's:

1. Prof. Dieck: Conserveerende Tandheelkunde.
2. Prof. Schröder: Prosthodontie.
3. Priv. Dozent Dr. Adrion: Tandheelk. Chirurgie.
4. Dr. Konrad Cohn: Sociale hygiëne en inrichting.
5. Prof. Schäffer—Stuckert: Organisatie en Instituten.

Zondag 26 September, 's avonds.

Korte Voordrachten.

Maandag 27 September, 's morgens en 's middags.

Demonstraties van uit Amerika teruggekeerde collega's.

Voor het houden van voordrachten, onder vermelding der bijzonderheden zich spoedig te wenden tot Dr. Blum, Berlin-Wilmersdorf, Kaiserallee 44. Voor het bestellen van logies tot Dr. Winter, Düssel-

dorf, Arnholdstr. 4, met opgave van speciale wenschen. Alle Hollanders zijn welkom; hun voordrachten worden met belangstelling tegemoet gezien.

Prof. Dr. HERRENKNECHT,
1e Voorzitter.

Het nieuwe *Tandheelk. Instituut der North Western University te Chicago*. Dit plaatje behoort bij de beschrijving op pag. 686 (Juli); het is door een misverstand achterwege gebleven.

ROTTERDAMSCH E TANDHEELKUNDIGE VEREENIGING

VERSLAG DER VERGADERING GEHOUDEN OP ZATERDAG
10 JULI 1926 IN CAFE RICHE TER GELEGENHEID VAN HET
25-JARIG BESTAAN

Lag het eerst in de bedoeling dit 25-jarig jubileum luisterrijk te vieren, door het plotseling overlijden van haren voorzitter, Leopold Frank, gevoelden de Rotterdammers niets meer voor feestvieren en moesten zij zelfs van buitenaf er op attent gemaakt worden, dat het niet opging een dergelijk feit geheel onopgemerkt te laten voorbijgaan. De R. T. V. meende dan ook dat zij het beste deed om een wetenschappelijke vergadering te beleggen, waarvoor Dr. Haber uit Berlijn en Dr. C. Witthaus uit den Haag werden uitgenoodigd om een lezing te houden. Beide heeren stelden zich beschikbaar en zoo zijn dan ook de Rotterdammers met verschillende genoodigden op den 10 Juli bijeen geweest in een der zalen van café Riche, om op waardige wijze het 25-jarig bestaan te herdenken.

De Voorzitter, de heer Backer Dirks, opent om ongeveer 2 uur de vergadering en heet alle aanwezigen, doch in 't bijzonder de beide sprekers Dr. Haber en Dr. C. Witthaus, welkom.

Allereerst houdt Dr. Haber zijn voordracht, getiteld: Die Kaudruckmessung und Zahndruckprüfung. Ihre wissenschaftliche Bedenkung und Nutzenanwendung in der Praxis.

Spreker geeft eerst een kort overzicht van de tijdens de laatste 35 jaren gedane pogingen om het kauwdrukprobleem op te lossen door de constructie van een geschikt instrument waaraan Black (1873) den naam gnatho dynamometer gaf. Met de grootste waardeering memoreert spreker de prijsvraag der R. T. V. in 1911, uitgeschreven op initiatief van Dr. C. Witthaus. Hij wijst er op dat de eischen aan dat instrument toen gesteld, heden nog gelden.

Vervolgens schetst spreker de beteekenis van zulk een toestel voor de praktijk. De diagnose en prognose van alle ziekte-processen die gepaard gaan met aandoeningen van het periodontium, krijgen een exacten in cijfers uit te drukken grondslag. De verrichtingen van het normale zoowel als van het verminkte gebit, ja zelfs de biologische waarde van elk element afzonderlijk kunnen nauwkeurig onderzocht en beproefd worden. Het behoeft geen nader betoog dat nagenoeg alle onderdeelen der tandheelkunde daarvan enorm voordeel zullen trekken. Spreker onderbrak telkens zijn zeer interessante lezing door een film waarin de toepassing van den door hem uitgevonden en in jaren langen arbeid telkens verbeterden „Kaudruckmesser” werd gedemonstreerd. Het Habersche apparaat bestaat uit een sterke spiraalveer verbonden met een wijzer, die op een schaal de sterkte van den druk aangeeft waarmee de veer wordt saamgeperst. Het novum van zijn toestel is volgens spreker de mogelijkheid het instrument tot tusschen de achterste molaren te brengen, en elk element, zelfs gedeelten ervan als knobbels, of randen, (vullingen) te kunnen beproeven op hun vastheid respect. weerstandsvermogen.

Het vergevorderde uur liet slechts een beperkte discussie toe.

Nadat spreker op de vragen door Dr. C. Witthaus en Dr. E. Hertstra gesteld, geantwoord heeft, vertolkte de voorzitter den heer Dr. Haber de gevoelens van dank en waardeering uit naam van gasten en leden der R. T. V.

Daarna verkrijgt Dr. C. Witthaus het woord voor zijn onderwerp: „Diagnose en indicatie in de orthodontie”.

Daar de middag reeds voor een groot deel verstreken is, meent collega Witthaus goed te doen zijn lezing te bekorten en slechts een kort resumé voor te lezen. Hoewel ter wille van den tijd collega Witthaus in zijn voornemen niet verhinderd wordt, blijkt toch uit den boezem der vergadering, dat men met zoo weinig van hem niet tevreden is. De heeren Bakker en Backer Dirks dringen er bij den lezer op aan dat hij bij een andere gelegenheid deze voordracht in zijn ware grootte zal laten hooren, waartegen bij den inleider geen bezwaren bestaan.

Beide sprekers worden bij monde van den voorzitter en door handgeklap van de aanwezigen bedankt, waarna eenige oogenblikken gepauseerd wordt.

De Voorzitter heropent om \pm 5 uur de vergadering en spreekt de volgende feestrede uit:

Geachte Dames en Heeren,

Op den 8sten Juli 1901 werd door collega Dr. C. H. Witthaus een circulaire verzonden aan zijn Rotterdamsche collega's om hen op te roepen voor een vergadering, welke ten doel had te geraken tot de oprichting eener vereeniging van Rotterdamsche „tandheelkundigen”. Door verreweg de meesten werd aan deze uitnodiging gevolg gegeven en waar er spoedig een geest zich openbaarde in de, door collega Witthaus gewenschte richting, geraakte men reeds in de vergadering van 29 Juli van hetzelfde jaar tot de oprichting van de Rotterdamsche tandheelkundige vereeniging. De eerste leden waren Ch. Cohen, F. van Dantzig, Leopold Frank, G. L. van den Hoek, C. Mahler, E. Pestman-Koning, A. J. A. Scholten, J. Stark Gzn., J. A. Verdoorn en Ch. Witthaus. In die dagen bestonden er twee Nederlandsche tandheelkundige vereenigingen, namelijk het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap en de Nederlandsche Tandmeestersvereeniging. Vele overwegingen echter deden den drang ontstaan om een locale vereeniging te stichten. Terecht meenden de oprichters, dat de verspreiding van tandheelkundige litteratuur, dat de bestrijding der onwettige uitoefening der tandheelkunde en vooral het onderhouden van goede collegiale betrekkingen, beter tot hun recht kwamen in een plaatselijke vereeniging dan in een nationale.

En reeds terstond, nog in hetzelfde jaar kwam de R. T. V., niet het minst dank zij de groote werkkraft van haar eersten voorzitter Witthaus tot resultaten. Zij dacht idealistisch genoeg om de bestrijding van de onwettige uitoefening der tandheelkunde niet te doen geschieden door woorden, maar door den daad. Zij zelf wilde zorgen voor de goede tandheelkundige behandeling der on- en minvermogenen, door hun gelegenheid te verschaffen deze gratis of goedkoop te verkrijgen op de kliniek, door de vereeniging opgericht. En daarnaast deed ze een eerste stap op het terrein der tandheelkundige volksvoorlichting, door de uitgave van een brochure „hoe men zijn tanden onderhoudt.” Opvoeding van het volk om hun beter begrippen bij te brengen omtrent mond- en tandverzorging en daarnaast in de kliniek een gelegenheid om hen, wier verlangen naar tandheelkundige hulp werd wakker geschud ook goedkoop te helpen, ziedaar de beide doeleinden, welke de R. T. V. voor oogen had. En deze doeleinden heeft zij nog steeds voor oogen, nog steeds is een belangrijk deel van het werk der vereeniging, het voeren van propaganda, nog steeds is een groot deel van den tijd der vergaderingen gewijd aan de bevordering van den bloei der klinieken.

Door deze klinieken, hoopte zij een tweeledig doel na te streven. In de eerste plaats meende zij den strijd aan te moeten binden tegen de meest verbreide volksziekte de tandcaries. Natuurlijk werd deze op bescheiden schaal gevoerd, het geringe ledenaantal in die dagen en de beperkte geldmiddelen stelden de vereeniging niet in staat, dit zoo krachtig te doen als alleen de overheid dat vermag. En goed beschouwd is dat ook ons arbeidsveld niet. Op de overheid, niet op

artsen en tandartsen rust de taak om voor goede geneeskundige en tandheelkundige verzorging van on- en minvermogensden zorg te dragen. Maar juist in die dagen, toen de overheidsbemoeiingen in deze richting heel wat minder betekenden dan thans, voelde de R. T. V. haar plicht om in deze niet af te wachten. Zij wenschte voor te gaan, er op vertrouwend, dat staat of gemeente vanzelf haar werk zouden overnemen, zoodra de gevoerde propaganda voor beter mond- en tandverzorging zouden doordringen. Zoo heeft de R. T. V. haar steentje trachten bij te dragen. Wel heeft zij haar kliniek tot bloei gebracht, wel heeft ze later een tweede kliniek geopend, wel voert ze nog steeds propaganda, en zond in 1920 nog een request aan den Raad, om op gemeentelijke tandheelkundige poliklinieken aan te sturen, maar alle inspanning moet nog uitsluitend van onzen kant komen.

Ook op ander, nog belangrijker gebied, dat der schooltandverzorging zijn we hier nog ten achter. Verschillende pogingen zijn in die richting aangewend. Als begin mogen we wel vermelden de schoolplaat in 1906 door de vereeniging samengesteld als propagandamiddel op de scholen en bij de onderwijskrachten. Zij werd in groot aantal verspreid en is later overgenomen door de Nederlandsche Vereeniging tot bestrijding van het tandbederf, welke haar nog steeds in denzelfden vorm rondzendt. Trouwens het geheele terrein der schooltandverzorging behoort thans bij uitstek thuis bij die vereeniging. Toch zullen ook in deze de plaatselijke vereenigingen haar activiteit moeten blijven toonen. Ook de R. T. V. heeft in den loop der jaren getoond, voor dit vraagstuk volle belangstelling te hebben. Het jaarverslag 1905 in die jaren nog in brochurevorm uitgegeven, bevat toch reeds een uitvoerige uiteenzetting omtrent onze desiderata voor schooltandartsen van de hand van Leopold Frank. Ja in 1908, dus nog eenige jaren vóór de oprichting der Ned. Vereen. t. B. v. Tandb. richtte zij tot de Rotterdamsche Gemeenteraad een adres, waarin toestemming werd verzocht om op eenige volksscholen een onderzoek te mogen instellen naar den toestand der kindergebitten. De bedoeling was een uitvoerige betrouwbare statistiek te maken om zodoende een juist beeld te krijgen van den toestand, waarin de kindermond verkeert. Het onderzoek zelf zou belangeloos door een paar leden der Vereeniging geschieden, maar er zouden andere onkosten, uitbreiding instrumentarium, drukwerken enz., noodzakelijk zijn, waarvoor een crediet van ten hoogste f 500 gevraagd werd. B. en W. gaven een gunstig preadvies, maar de Raad verwierp het adres met 19 tegen 14 stemmen. In het verslag van deze zitting zijn wel komische scenes, wanneer b.v. de opmerking gemaakt wordt: „als het nergens anders om te doen is dan om te constateeren, dat het tandbederf sterk is, wij dit reeds weten.” Maar overwogen werd, als de R. T. V. op zoo'n statistiek prijs stelt, dan moet ze zelf maar de onkosten dragen!

Dus niet slechts de tijd, voor zulk een onderzoek en de uitwerking er van noodig, ook de onkosten voor instrumentarium en drukwerk

moesten de leden der R. T. V., in het belang der volksgezondheid, voor hun rekening nemen. Maar niet ontmoedigd, door dit antwoord van B. en W. werd er naar middelen uitgezien om dit bezwaar op te heffen. Een weldadig stadgenoot stelde de som ter beschikking, eenige leden boden wederom hun hulp aan en in November 1909 ging andermaal een adres naar den Raad, doch nu alleen om toestemming te vragen het onderzoek te mogen instellen. Op een antwoord op dit verzoek zit de tegenwoordige secretaris der R. T. V. nog steeds geduldig te wachten.

Na dien tijd is, zooals reeds gezegd de propaganda voor de invoering van het instituut van schooltandartsen meer en meer in handen gekomen van de Nederl. Vereen. t. Bestr. van het Tandb. en weldra wordt ook van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der tandheelkunde, door de C. T. V. een krachtige actie in deze richting verwacht. En gelukkig wordt de tegenstand, die wij ondervinden, minder. Nog in 1917 klaagde onze overleden collega Dr. v. d. Hoeven uit 's-Gravenhage over de onverzettelijke muur, waar we tegen boten, als we onze vraagstem voor schooltandverzorging verheffen. Thans is ze in eenige steden ingevoerd, een belangrijke schrede vooruit. Maar ons boezemt voor het moment het meest belang is, hoe Rotterdam en haar Gemeentebestuur er over denken. In 1920 werd nog een request aan den Raad verzonden om aan te dringen op de invoering van schooltandverzorging. Het werd vergezeld van een uitvoerige memorie van toelichting, doch mocht geen gewillig oor vinden. Toch zal ons kloppen aanhouden. Nog juist in de laatste R. T. V. vergadering werd deze kwestie weer aangeroerd en nam het Bestuur zich voor, direct na de vacantie van hernieuwde activiteit in dit opzicht blijk te geven. Laten we hopen, dat we thans, ingelicht door de Ned. Vereeniging, met plannen zullen kunnen komen, die voor den Raad, ondanks de slechte tijdsomstandigheden voldoende aannemelijk zullen blijken te zijn om dit groote volksbelang te dienen.

Een der grootste gebeurtenissen in de geschiedenis der R. T. V. is wel geweest de organisatie der tandheilkundige tentoonstelling, die van 8 tot en met 19 Mei 1920 gehouden werd in „Ons Huis”. Deze, de eerste tentoonstelling op dit gebied, werd geopend door Dr. J. Ph. Elias, als Voorzitter van de Zuidhollandsche Vereeniging „Het Groene Kruis,” terwijl de collega's A. L. J. C. van Hasselt en J. M. Klinkhamer in deze dagen lezingen hielden, resp. over schooltandverzorging en tand- en mondhygiëne. Het aantal bezoekers was 3000, het succes was dus zeer groot voor de vereeniging, maar dankbaar moet hierbij ook weer gedacht worden aan de collega's uit andere steden, die met arbeid en geld het doel steunden. En aan de roijale wijze, waarop de Nederlandsche Vereeniging en het „Groene Kruis” ons hebben bijgestaan. Zooals bekend verondersteld mag worden is de tentoonstelling na afloop overgedragen eerst aan de Nederlandsche Vereeniging, terwijl zij sedert 1921 in Utrecht bewaard wordt onder de hoede van de Centrale Vereeniging „Het Groene

Kruis". Deze heeft er een nuttig gebruik van gemaakt en haar in vele steden en kleinere plaatsen opgesteld, waar zij steeds een succes bleek te zijn.

Met een huivering durf ik nog een propagandawerk te noemen, waar de R. T. V. haar aandeel in gehad heeft. Ik bedoel het werkje van Ferguson, dat uit het Amerikaansch door Mej. H. W. Schalkwijk voor de Nederlandsche jeugd bewerkt werd. Ik herhaal dat ik dit eenigszins schuchter aanroer, want op een vergadering van Tandbederf ben ik aan de hand van het jaarverslag der R. T.V. wel eens geïnterpelleerd: wie die uitgave nu feitelijk verzorgde, de Nederlandsche Vereeniging of de R. T. V. Nu het was de Nederlandsche Vereeniging, maar geen R. T. V.-vergadering had er in die dagen plaats of het plan van de uitgave kwam ter tafel, en geen wonder, velen van de bestuursleden der Nederlandsche Vereeniging waren Rotterdammers, die het practischer vonden de plannen van uitgave ook bij ons te bespreken, die minstens maandelijks vergaderden, dan alleen in de sporadische vergaderingen der Nederlandsche Vereeniging tot Bestrijding van het Tandbederf.

Naast haar vele werkzaamheden op sociaal gebied, heeft de R. T. V. speciaal in de eerste jaren van haar bestaan den wetenschappelijken arbeid geenszins verwaarloosd. Lezen we de oude jaarverslagen na dan blijkt hieruit hoe talrijk die bijdragen der leden op de vergaderingen waren en naast de leden zelf vinden we de namen van Dr. Dentz, John Grevers, Bernard Frank, Coebergh, I. J. E. de Vries en anderen onder de sprekers van dien tijd, terwijl van de buitenlandsche collegae Prof. Dr. Guido Fischer, Otto Riechelmann en Dr. Harry Sicher voor onze vereeniging lezingen en demonstraties hielden.

In 1907 werd door de R. T. V. eene internationale prijsvraag uitgeschreven ter verkrijging van een goed geconstrueerde Gnatho dynamometer. De voorwaarden werden in de groote buitenlandsche vaktijdschriften gepubliceerd en een prijs van *f* 300.— werd uitgelooft. De jury bestond uit Witthaus, Bernard Frank, Hamer en I. J. E. de Vries. Enkele antwoorden kwamen in, doch voldeden niet aan de gestelde voorwaarden. Ten tweeden male werd de prijsvraag in 1909 uitgeschreven. Ook toen kwamen meerdere toestellen en teekeningen ter beoordeeling in, maar geen dezer kon ook ditmaal voor de bekroning in aanmerking komen. Wel werd aan Mej. C. Isebree Moens (thans Mevr. Verschoor) een eervolle vermelding uitgereikt, daar haar inzending bijna aan de gestelde eischen voldeed. Hiermede heeft de vereeniging dit vraagstuk laten rusten en het is voor haar geschiedenis wel treffend, dat hedenmiddag een toestel gedemonstreerd is door collega Dr. Haber uit Berlijn, dat naar de meening van deskundigen aan de eischen voldoet, die men aan een Gnatho dynamometer moet stellen.

Hebben we uit het voorgaande gehoord, wat de R. T. V. in de 25 jaren van haar bestaan heeft volbracht dan zijn er twee punten, die zich op den voorgrond dringen, namelijk:

in de eerste plaats het volle bewustzijn van de leden, dat zij naast

hun daden ook in zeer veel opzichten tekort zijn geschoten. Wij voelen b.v. dat de R. T. V. in de laatste jaren op wetenschappelijk gebied weinig gegeven heeft, dat de ontplooiing in deze richting min of meer in de verdrukking geraakt is, door de beide hoofdthematata van de latere jaren, dat zijn de klinieken tot grooter bloei te brengen in het belang van de tandheelkundige hulp van de breedere lagen der maatschappij en de krachtige propaganda voor betere mond- en tandverzorging. En als ik dan mijn klaagtoon aanhef over het uitblijven van wetenschappelijken arbeid in die latere jaren, dan slaat dat nog meer op de leden individueel dan op de vereeniging zelve. Dat deze wetenschappelijke bijdragen in de R. T. V. zoo schaars voorkomen, och het bestaan van twee bloeiende vereenigingen, die zich uitsluitend op dit gebied bewegen, maakt het verklaarbaar, dat de werkers liever hun vruchten voor de grootere vereenigingen opdisschen dan voor de kleine; maar (en deze klacht is ook vaak buiten Rotterdam geuit) op een enkele uitzondering na ontbreken de namen der Rotterdammers te veel op de programma's van Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap en Vereeniging van Nederlandsche tandartsen.

Zoo zijn er meerdere tekortkomingen en ook terreinen, waar zij zich door de bijzondere omstandigheden wat meer afzijdig van gehouden heeft. De strijd voor betere tandheelkundige hulp bij de ziekenfondsen, langen tijd gecentraliseerd door de Nederlandsche Maatschappij gevoerd, had lange jaren niet in Rotterdam haar brandpunt. Wel zijn deze onderhandelingen het laatste jaar weer druk gevoerd en zijn er in onze stad verbeteringen te bespeuren, maar de eigenaardige schakeering in de fondsen zelf, maken het bereiken dezer verbeteringen niet gemakkelijk. Toch wil ik op deze plaats een woord van waardeering niet achterwege laten. Door voorgangers van mij is op officieele plaats wel eens geklaagd over de algeheele verzaking van de plicht der ziekenfondsdirecties, om voor de tandheelkundige belangen harer leden te zorgen. In het afgelopen jaar mag ik constateeren, dat van de kant van enkele dier directies blijkt is gegeven, dat zij haar taak op dit gebied begrijpen en dat zij tevens getoond hebben te vertrouwen, dat de tandartsen zelve bij hun besprekingen, de goede hulp voor de verzekerden als nummer één op den voorgrond stelden. In de toekomst zullen we ook hopen, dat verdere arbeid in deze richting mogelijk zal blijken.

Maar als tweede punt dringt zich op een dag als heden naar den voorgrond: heeft de R. T. V. thans nog reden van bestaan en wel speciaal als plaatselijke vereeniging buiten de Maatschappij staande. Want vaak hooren we afkeuring uitspreken over het zelfstandig karakter der vereeniging, zelfs heb ik het een enkele maal als een schandaal hooren betitelen, dat de R. T. V. geen onderafdeeling der Maatschappij is, maar een onafhankelijk bestaan heeft en vaak haar eigen politiek voert. Waarom zijn jullie geen onderafdeeling, wordt ons gevraagd? Ja, antwoord ik: waarom komt feitelijk die vraag bij U op en niet bij ons? Want zij kan slechts opkomen bij een

niet-R.T.V.-lid, bij iemand die niet voor langeren of korteren tijd de bekoring onzer vereeniging heeft ondervonden. En hoe langer men lid is, hoe meer men huiverig wordt om het karakter te veranderen. Was onze overleden Voorzitter Leopold Frank, wanneer die vraag geopperd werd, niet een der felste bestrijders? En zooals hij ons ook vaak voorhield kan de vereeniging in haar zelfstandig bestaan en juist door dat zelfstandig bestaan groot nut doen. Ik haal een paar zijner woorden aan: „De R. T. V. doet uitsluitend practisch werk. Begaat de daad, experimenteert, demonstreert. Als men dit beginsel begrijpt, zal men onmiddellijk het nut van een dusdanige vereeniging erkennen. Een vereeniging die plaatselijk werkt, maar door haar spontaniteit navolging wekt in den lande. Op deze wijze het algemeen belang dienende.”

Maar wil zij haar karakter behouden, dan zullen haar leden moeten blijven werken in den geest van de oprichters, in den geest van haar krachtige leiders van vroeger.

Ik heb in mijn verslag gemeend zoo min mogelijk de namen te moeten noemen van hen die in onze vereeniging een belangrijke rol hebben gespeeld, de herdenking geldt de vereeniging en mag niet een verheerlijking van personen zijn. Maar voor twee wil ik een uitzondering maken, namelijk Carl Witthaus en Leopold Frank. Zij zijn de beide groote figuren geweest in de jaren die achter ons liggen, zij hebben beiden er voor gezorgd door hun werk, door hun voorbeeld, liefde aan te kweken voor deze vereeniging. En toch waren beiden zeer uiteenlopend van aard, zeer verschillend in hun opvattingen. Maar het gelukkig toeval heeft gewild, dat de R. T. V. steeds voor de periode waarin zij verkeerde, de juiste figuren had als haar leiders. In de eerste jaren, toen ook hier ter stede ieder zijn eigen weg ging, was de volhardende natuur van Witthaus noodig om de leden wakker te schudden voor nieuwe begrippen. Hij trachtte bij hen in te brengen, dat ook zij zouden voelen, dat wat hij in zijn Duitsche vaderland met energie aangepakt zag, zooals de oprichting van klinieken, de tandheekkundige propaganda, dat die begrippen ook in Holland ingang zouden vinden. Hij hoopte te geraken tot een saneering van het volk op tandheekkundig gebied en wilde de R. T. V. voor haar deel laten zorgen, vertrouwende, dat andere steden zouden navolgen en daarna de overheid dit werk over zou nemen. En juist in zijn eigen tijd, van 25 jaar geleden, moet hij begrepen worden als een der eerste steenleggers van begrippen, die nu voor ons algemeen goed geworden zijn. Is het wonder dat toen Witthaus Rotterdam verliet, dat toen ook de R. T. V. spoedig een inzinking vertoonde. Er kwamen jaren, waarin wel lang nog in zijn geest gewerkt werd, maar verslapping trad toch in, nieuwe ideën kwamen er weinig. Tot de herleving kwam in 1916, toen Leopold Frank voor ons zijn lezing hield: „wat hebben we aan de R. T. V.” Deze lezing was bedoeld als een les om ons op onze tekortkomingen te wijzen, maar ook om den weg aan te geven, hoe te waken voor verslapping en hoe de R. T. V. weer kon voldoen aan wat de oprichters zich voor oogen

gesteld hadden. Veel nut heeft deze lezing gesticht en vanaf 1917 begint een nieuwe tijd van bloei voor de vereeniging. Haar kliniek werd vergroot, werd gemoderniseerd en met meer enthousiasme dan ooit werd de propaganda ter hand genomen. Groote werkgevers en inrichtingen werden op het bestaan en het nut van onze kliniek gewezen, spreuken werden verspreid om het publiek op het nut der tandheelkundige verzorging te wijzen, de medici werden opnieuw op onze kliniek attent gemaakt, terwijl in 1923 een tweede kliniek geopend werd. Onze kleine brochure werd herzien en in groot aantal verspreid, evenals de schoolplaat en spoedig volgde de organisatie eener tandheelkundige tentoonstelling en hernieuwde pogingen voor de invoering van schooltandverzorging. Leopold Frank, geniaal in zijn denkbeelden, helder in zijn betoog, heeft het leven in de R. T. V. weer geheel teruggebracht op het oude peil; hij wist ons weder tot hernieuwden arbeid aan te zetten, waarbij hij zelf het goede voorbeeld gaf en zoo heeft hij bij zijn verscheiden de vereeniging in bloeiende staat achtergelaten.

Wij gaan thans voor een oogenblik weer terug naar de dagen harer oprichting en herinneren er aan, dat een der motieven, welke de oprichters er toe brachten aansluiting bij elkander te zoeken, was het onderhouden van goede collegiale betrekkingen. Zij zijn hierin geslaagd; zoo stelden zij reeds vóór 25 jaar een minimum tarief onderling vast en al moesten ook in onze vereeniging terechtwijzigingen wel eens worden uitgedeeld, een onaangename toon, die blijvende naklank had, heeft in de 267 vergaderingen, die de vereeniging reeds gehouden heeft, niet nagegalmd. Nog steeds is de trots der onzen, de goede roep, die de R. T. V. heeft bewaard in tandheelkundig Nederland. En laten we ook voor de toekomst toonen, dat we het werk der ouderen op prijs stellen, dat we de vereeniging blijven eeren als een kostbare schat en haar karakter ongerept en rein willen houden. Daarvoor zal noodig zijn ons aller inspanning en zelfs die is niet voldoende, want waar we spreken over haar karakter, daar gaat het om de geest, die haar en dus ons allen bezielt. En die geest is de collegialiteit in den meest ruimen zin. Deze, het kenmerk der Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging mag niet aangetast worden of zij tien leden telt zooals in 1901 of veertig zooals thans ... waarschijnlijk aanzienlijk meer in de naaste toekomst. Alleen dan, wanneer allen bezielt zijn van eenzelfde saamhoorigheidsgevoel en wanneer wij ook leven in goede vriendschap met de overige nationale en locale tandheelkundige vereenigingen, dan alleen zal de vereeniging tot nuttigen arbeid kunnen komen en alleen deze nuttige arbeid zal haar bestaansrecht duidelijk maken.

Leve de Rotterdamsche Tandheelkundige Vereeniging!

Door Mevrouw Frank—Frank is aan de R. T. V. het portret van haar overleden echtgenoot geschonken. De voorzitter aanvaardt dit geschenk met de volgende woorden:

De herdenking van dit 25-jarig bestaan onzer vereeniging heeft een zeer ongewoon karakter. Reeds aan het eind 1925 waren de plannen voor een luisterrijk viereen gemaakt en vrij ver uitgewerkt. Alles werd onderbroken door het zoo plotseling overlijden van onzen voorzitter Leopold Frank. Hij, de ziel der vereeniging, de stuwkracht tevens om dit 25-jarig bestaan ook naar buiten merkbaar te maken, had de hoop om heden de collega's uit alle deelen des lands naar Rotterdam te trekken en hun een blik te geven in ons geanimeerd vereenigingsleven. Helaas het is anders geloopt. Temidden van ons, temidden ook van zijn werk in het belang der R. T. V. is hij van ons heengegaan. Geen wonder dat deze droeve gebeurtenis op ons allen zoo'n indruk maakte, dat het plan eener feestelijke herdenking terstond verlaten werd en ook in de latere maanden is de lust ook niet opgekomen dit opnieuw op te vatten. De opinie was zelfs aanvankelijk het geheele feit onopgemerkt te laten, doch om redenen dat de historie toch niet genegeerd mag worden, is het plan geboren om deze herdenking te doen plaats vinden door het beleggen eener wetenschappelijke vergadering. Want de vereeniging is nog steeds in rouw, de leden voelen dat het gemis van Leopold Frank op een avond als deze te drukkend zou zijn. Uit onze gedachten zal hij nooit verdwijnen, zijn geest zullen we bij ons houden, maar daarnaast heeft Mevrouw Frank ons in staat gesteld ook de aanblik levendig te doen blijven. Door een sympathieke daad, heeft zij getoond, welk hart ook zij de vereeniging toedraagt en heeft aan de R. T. V. (zoolang de vereeniging in deze vorm zal blijven bestaan) het door Maurice Sijs geschilderde portret van haar overleden echtgenoot geschonken. Dat dit blijkt van sympathie voor de R. T. V. door ons bijzonder op prijs gesteld wordt, behoeft geen betoog. En dankbaar aanvaard ik namens deze vereeniging dit geschenk. Het geeft voor ons sterk uiting aan de goede gedachte, de goede wenschen, die Mevrouw Frank steeds voor onze vereeniging gehad heeft, gevoelens die wij in de afgelopen jaren zoo vaak reeds persoonlijk van haar mochten ondervinden. En ook geeft dit geschenk blij, dat zij, die de vereeniging 25 jaren kent en die jaren ook met haar heeft mede geleefd, de vereeniging goed begrijpt. Want wat zou zij aan haar voor een meer welkom geschenk kunnen aanbieden, dan juist dit portret van hem, die de R. T. V. zoo bij uitstek heeft lief gehad en dit bij zijn leven ook door de daad heeft getoond. In de hoop, dat dit portret ook in de toekomst voor ons zal blijken een symbool van eensgezindheid te blijven, aanvaard ik volgaarne deze schenking.

Van de vele opgekomenen gevoelen zich enkelen gedrongen de R. T. V. met haar jubileum in korte kernachtige speeches geluk te wenschen, waarbij een bloemenhulde niet achterwege blijft.

In de allereerste plaats stapte de heer Bakker met zijn krans naar voren. Hij zeide in tweerlei functie gekomen te zijn om het woord te voeren. Zijn eerste eenvoudigste taak was om namens gezamenlijke

docenten uit Utrecht de R. T. V. gelukwenschen aan te bieden. Het Tandheelkundig Instituut heeft volgens den heer Bakker reden dankbaar te zijn met dit jubileum, daar er onder de R. T. V.-leden meerdere zijn die korteren of langeren tijd aan het Instituut als assistent verbonden waren.

De heer Bakker heeft ook de eer als Voorzitter der Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde namens deze Maatschappij de R. T. V. te complimenteeren. Die verhouding vindt de heer Bakker iets meer gecompliceerd dan de vorige. Hij legt de verklaring af dat hij als voorzitter al zijn invloed zal aanwenden om de zeer vriendschappelijke verhouding die er tusschen de Maatschappij en de R. T. V. bestaat, nog te verinnigen, zelfs zóó, dat de Maatschappij de R. T. V. geheel opslikt; hoewel hem uit de woorden van den voorzitter gebleken is dat de Rotterdammers zich niet zoo gemakkelijk laten opslikken. Spreker meent dan ook dat de taak van de Maatschappij is om te zorgen dat zij aan ieder lid van elke afdeeling kan geven wat de R. T. V. aan hare leden geeft.

Namens het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap komt de heer Griffijn verklaren dat het Genootschap steeds met sympathie het werken der R. T. V. heeft gade geslagen. Hoe kan het anders zegt spreker: „Waar uwe vereeniging zich ten doel stelt de collegialiteit onder de Rotterdamsche collega's te bevorderen, hulp te verstrekken aan on- en minvermogenden — goede begrippen omtrent mondverzorging te verspreiden?

Spreker wijst er verder op dat de R. T. V. met voldoening terug kan zien op het tijdperk dat achter haar ligt. Hij hoopt dat het den Voorzitter en zijn medebestuurders moge gelukken, de goede geest die er altijd in de R. T. V. heerschte te bewaren, hoewel die taak door het groeien der vereeniging niet gemakkelijker geworden is. Ook de vraagstukken van oeconomischen aard als o.a. ziekenfonds-aangelegenheden, waarbij de materiele belangen der leden gemoeid zijn, zullen moeite geven, want er bestaat dan gevaar dat de idealen in verdrukking komen. Hij eindigt met den wensch dat de voorzitter er in slagen moge de lijnen te volgen, aangegeven door zijn voorgangers, den eere-voorzitter Dr. C. Witthaus en den overleden voorzitter Leopold Frank, terwijl hij de vereeniging een krans aanbiedt.

De heer Salomons spreekt als representant der Nederlandsche vereeniging tot Bestrijding van Tandbederf. Hij merkt op dat er zeer nauwe verwantschap bestaat tusschen beide vereenigingen. Dr. C.

Witthaus gaf den stoot tot oprichting van beide vereeniging. Witthaus en Frank zijn beide voorzitter der R. T. V. en „het Tandbederf” geweest. Geen wonder, dat er wel eens een vergissing plaats had en men niet wist met R. T. V. of „Tandbederf” te doen te hebben. Hoewel thans geen Rotterdammer meer voorzitter is, hoopt de Nederl. Ver. tot Bestrijding van „Tandbederf” steeds met de R. T. V. samen te werken. De R. T. V. was altijd de practische toepassing van het „Tandbederf”, wat de klinieken hier ter stede bewijzen.

Spreker eindigt met den wensch dat de R. T. V. moge groeien en bloeien en de samenwerking bestendig moge blijve, terwijl hij ook namens het „Tandbederf” de R. T. V. een krans aanbiedt.

Daar de voorzitter der Vereeniging van Ned. Tandartsen plotseling verhinderd werd aanwezig te zijn, heeft de jubileerende vereeniging zich tevreden te stellen met een bescheiden woord van den secretaris, den heer Edel. Hij tracht met rappe tong en vloeiende woorden de aanwezigen duidelijk te maken dat men in den voorzitter der Vereeniging van Ned. Tandartsen een beter spreker zou gehad hebben. Hij spreekt den wensch uit dat voortaan de Rotterdammers meer op de programma's der Vereeniging van Ned. Tandartsen zullen prijken.

Ook in 't aanbieden van haar bloemenhulde is de Vereeniging van Ned. Tandartsen al even ongelukkig als in 't zenden van den voorzitter, daar ook de firma Hartlieb in gebreke is gebleven het bedoelde bloemstuk op tijd ter plaatse aanwezig te doen zijn.

De heer Nord brengt allereerst de gelukwenschen over namens het Tijdschrift v. Tandheelk. In de tweede plaats wil hij een woord spreken namens de Haagsche Tandartsen Vereeniging, die even als de R. T. V. buiten het maatschappijverband staat. Daar de verhouding tusschen beide minder officieel is, voelt hij zich ook niet verplicht aan al dat officieele mee te doen en ook een krans aan te bieden, maar hij voelt er meer voor zich speciaal tot de vrouw van den voorzitter te richten en haar, als vertegenwoordigster der dames, een vaas met rozen aan te bieden.

Daarna staat de nestor der R. T. V., de heer van Dantzig, op, die ondanks de voorzitter, die meende dat hij genoeg complimentjes voor de Vereeniging in ontvangst genomen had en daarom aan de plechtigheid een einde wilde maken, het woord vraagt.

Ook hem wil de voorzitter niet weigeren.

De heer van Dantzig die bij de oprichting der R. T. V. aanwezig is geweest voelde zich gedrongen een enkel woord tot het Bestuur

en speciaal tot den voorzitter te richten. Hij wijst er op dat juist in de laatste acht jaren veel gedaan en gewerkt is. Waar al dat werk zoo belangeloos uit liefde voor de R. T. V. gedaan is, wil hij de verzekering uitspreken dat de leden der R. T. V. met dankbaarheid vervuld zijn voor al hetgeen het Bestuur voor de leden heeft verricht.

Als blijk van waardeering biedt hij dan ook namens de oprichters een bloemstuk aan.

De voorzitter bedankt alle woordvoerders voor hun welgemeende woorden en geschenken, waarmee deze plechtigheid al weer tot het verleden behoort.

Rotterdam, Juli 1926.

K. V.